

SKRIVELSE
2025-11-20

Gunilla Persson
Administrativ chef

Barn- och utbildningsnämnden

Tjänsteskrivelse delyttrande remiss Goda möjligheter till ökat välbefinnande (SOU 2024:29)

Hid nr: 2025.1329

Ärendebeskrivning

Simrishamns kommun ombeds lämna synpunkter på Produktivitetskommissionens betänkanden Goda möjligheter till ökat välbefinnande (SOU 2024:29). Remissvaren ska ha kommit in till Finansdepartementet senast den 4 februari 2026.

I remissen ligger att regeringen vill ha synpunkter enbart på de för remissinstansen relevanta förslagen eller materialet i betänkandena. En sådan begränsning hindrar givetvis inte att remissinstansen lämnar synpunkter också på övriga delar.

Barn- och utbildningsnämnden har att lämna ett delyttrande. Delyttrandet ska behandlas i strategiska utskottet 2025-12-17 samt i kommunstyrelsen 2026-01-14.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse delyttrande remiss Goda möjligheter till ökat välbefinnande (SOU 2024:29), daterad 2025-10-30

Bakgrund

Utdrag ur SOU 2024:29, sidan 17, 385 samt 47-48

Produktivitetskommissionens uppdrag är att analysera vilka faktorer som påverkar produktivitetstillväxten, identifiera hinder mot och möjligheter till att höja produktivitetstillväxten i Sverige samt lämna förslag för att höja produktivitetstillväxten i både näringslivet och offentlig sektor.

Utbildningssystemets kvalitet är avgörande för ett lands produktivitet och produktivitetsutveckling. Tillsammans med kompetensutvecklande insatser på arbetsplatsen, arbetslivserfarenhet med mera påverkar utbildning en persons

humankapital. Arbetskraftens samlade humankapital är i sin tur avgörande för produktiviteten (se kapitel 2).

Utbildning beskrivs ofta, tillsammans med exempelvis institutioner, infrastruktur och makrostabilitet, som en del av det breda ramverk som krävs för att möjliggöra produktivitetstillväxt (ECB, 2021).

Produktivitetskommissionens förslag och bedömningar i sammanfattning utifrån de områden som berör barn- och utbildningsnämndens verksamheter:

Kap. 9 Utbildning

9.3.1 Rättvisa betyg och antagningsregler främjar kunskap

73 Förslag: Betygsättningen i grund- och gymnasieskolan bör normeras på gruppnivå och kopplas till resultatet i centralt rättade prov.

Produktivitetskommissionen bedömer att det är klokt att avvakta utredningen om likvärdiga betyg och meritvärden och inte avfärda möjliga modeller på förhand.

74 Förslag: Ett gemensamt skolval bör införas.

Produktivitetskommissionen anser att det vore värdefullt med ett standardiserat och gemensamt skolval. För kommissionen är utfallet av systemet – att alla elever ges samma förutsättningar att göra ett välinformerat skolval – det väsentliga. Ett alternativ till ett nationellt organiserat och gemensamt skolval är att ha nationella urvalskriterier och ett kommunalt eller regionalt organiserat skolval, där såväl kommunala som enskilda huvudmän ingår.

75 Bedömning: Det måste bli enklare för elever som i dag är obehöriga att studera på nationella gymnasiala yrkesprogram, till exempel genom lägre behörighetskrav eller avskaffad skarp godkändgräns.

Produktivitetskommissionen föreslår att regeringen ger antingen utredningen om fler vägar till arbetslivet (dir. 2022:74) eller utredningen om likvärdiga betyg och meritvärden (dir. 2023:95) ett tilläggsdirektiv i syfte att ta fram och bedöma lämpligheten i förslag som innebär att godkändgränsen avskaffas eller modereras, eller som på andra sätt möjliggör för elever med

icke godkända betyg att studera på ett nationellt yrkesinriktat gymnasieprogram genom exempelvis förändrade antagningskrav.

9.3.2 Finansieringen bör spegla utbildningsanordnarens ansvar och premiera högkvalitativ utbildning

77 Förslag: Skolpengen bör bland annat kunna avspegla det skilda ansvar som åligger kommunala respektive fristående skolor.

Produktivitetskommissionen bedömer att kommunala och enskilda huvudmän har olika ansvar och att detta skilda ansvar medför merkostnader för de kommunala huvudmännen. Denna skillnad bör avspeglas i storleken på skolpengen. Detta skulle leda till en mer ändamålsenlig resursfördelning inom utbildningssystemet och därmed i förlängningen möjliggöra en bättre kvalitet på undervisningen. Frågan har utretts, diskuterats och utreds nu igen.

Produktivitetskommissionen bedömer dock att regeringen bör överväga att ge kommuner möjlighet att alltid använda sig av ett visst schabloniserat avdrag. Det skulle underlätta för mindre kommuner, med mindre möjlighet att beräkna merkostnaden och hantera de risker som eventuella rättsprocesser medför.

78 Bedömning: Regeringen bör ta vidare icke implementerade förslag från Dimensioneringsutredningen. Reglerna kring skoletableringar bör reformeras.

Produktivitetskommissionen bedömer vidare att kriterierna för vilka skoletableringar som ska anses medföra negativa effekter för eleverna eller det kommunala skolväsendet bör vidgas och tydliggöras

9.3.3 En effektiv insyn och tillsyn krävs

83 Förslag: Offentlighetsprincipen bör gälla alla huvudmän på skolområdet.

En risk med förslaget är att rätten att begära ut handlingar missbrukas, vilket skulle medföra en ökad arbetsbörda och kostnad för berörda huvudmän.

Produktivitetskommissionen bedömer dock att detta problem redan existerar för offentliga huvudmän och andra som omfattas av offentlighetsprincipen, varför problemet bör lösas inom ramen för systemet som helhet snarare än

genom särreglering. I den mån som regeringen inte ämnar låta offentlighetsprincipen gälla alla huvudmän bör nuvarande tillfälliga reglering förlängas eller permanentas.

9.3.4 Tidiga insatser och utvidgad rätt till utbildning med mera

86 Bedömning: Elever som riskerar att hamna efter i skolan bör få tidiga insatser.

För att de tidiga stödinsatserna ska fungera bättre är ledarskapet inom skolan viktigt. Det kräver att blivande rektorer ges en god utbildning på den s.k. rekryteringsutbildningen, bland annat i hur rutiner kan konstrueras för att arbetet med tidiga insatser ska vara standardiserat och inte personberoende. Det kan också kräva tydligare uppföljning och utvärdering av rektorer. Produktivitetskommissionen bedömer vidare att regeringen bör överväga att koppla bedömningsstödet och det nationella provet till stödinsatser utöver de som sker inom ramen för den reguljära utbildningen. Det kan exempelvis handla om rätt till lovskola, extraundervisning på fritidshem, tillgång till sommarskola och liknande. Regeringen har tillsatt en utredning (dir. 2023:174) som har till uppgift att studera bland annat dessa frågor.

87 Förslag: Det bör genomföras en försöksverksamhet där undervisningstiden i grundskolan utökas genom att terminerna förlängs och sommarlovet förkortas.

Det bör övervägas att genomföra en liknande förändring också inom gymnasieskolan. Den tillkommande tiden bör primärt ägnas åt utbildning i att läsa, skriva, räkna, teknik och naturvetenskap samt språk.

Längre terminer skulle också troligen ha positiva arbetsutbudseffekter, då ett kortare sommarlov möjliggör för föräldrar som i dag kombinerar ledighet och föräldraledighet att arbeta i högre utsträckning än vad de annars hade gjort. Längre terminer kan innebära ett ökat behov av lärartimmar, vilket är en utmaning givet bristen på legitimerade lärare.

De förväntade positiva effekterna av längre terminer i gymnasieskolan är troligen mindre, men för att bibehålla en likhet i skolårets längd bör det övervägas att genomföra symmetriska förändringar också för gymnasieskolan. Ett argument mot en terminsförlängning i gymnasieskolan

är att gymnasieelever i högre grad arbetar under sommarlovet, något som kan bidra till en annan typ av värdefullt lärande än det som uppnås i skolan.

88 Förslag: Alla barn bör erbjudas ett visst antal timmar per år i fritidshem t.o.m. vårterminen året barnet fyller 10 år.

Till skillnad från förslagen i betänkandet från utredningen om utökad rätt till fritidshem bedömer Produktivitetskommissionen inte att deltagandet i utbildning i fritidshem bör göras kostnadsfritt. Deltagande är redan kraftigt subventionerat varför informationsinsatser, ett förvalsalternativ där deltagande förutsetts och liknande åtgärder för att stimulera deltagande bör prövas innan en eventuell avgiftssänkning införs.

89 Förslag: Undantaget från krav på lärarlegitimation för lärare med en utländsk lärarutbildning som undervisar på ett främmande språk bör avskaffas.

I stället bör det skapas snabba och effektiva system för validering av utländsk lärarutbildning.

Delyttrande

Barn- och utbildningsförvaltningen finner positiva delar i utredningen, såsom fokus på tidiga insatser, fokus på likvärdighet i skolan, digitalisering och innovation, lärarförsörjning och samverkan med arbetsmarknaden.

Utmanade för huvudmannen och kommunen är ökade krav utan motsvarande resurser, centralisering av ökad statlig styrning, kompetensförsörjning i praktiken, digitaliseringens kostnader samt risk för ökad administration.

Barns rätt

Hänsyn har tagits till barnkonventionens artikel 28 som stipulerar att alla barn och ungdomar har rätt till kostnadsfri grundskoleutbildning, men den stipulerar även att olika former av gymnasial utbildning skall uppmuntras, både högskoleförberedande program likväl som yrkesprogram.

Beslutsförslag

Barn- och utbildningsförvaltningen föreslår barn- och utbildningsnämnden besluta

- Har inget att tillägga till delyttrandets slutsatser.

Barn- och utbildningsförvaltningen

Anders Wedin
förvaltningschef tillika skolchef

Gunilla Persson
Administrativ chef

Beslutet expedieras till:
Kommunstyrelsen